

Ko hono sivi faka'ata fatafata 'a e tīpii' (TB)

Chest x-ray monitoring for tuberculosis (TB)

Tongan

Ko e hā 'a e faka'ata fatafata pea ko e hā 'oku ou fiema'u ai iá?

'E ala kole atu ho'o toketaá ke ke fa'a faka'ata fatafata ke sivi tīpī (TB). 'Oku tokoni 'a e ngaahi faka'ata ko 'eni' ke vakai'i ha fa'ahinga liliu 'i ho ma'ama'á

'Oku ngāue'aki 'a e faka'ata fatafatá ke:

- vakai'i pe kuo liliu 'a e ulufia 'e he TB ki he mahaki TB.
- Vakai'i pe 'oku faka'au ke lelelange 'a e mahaki TB 'i hono faito'o.

'Oku fakatu'utāmaki nai 'a e faka'atá?

'Oku ngāue'aki 'e he faka'atá ha ki'i letieisoni (radiation) si'isi'i. 'Oku hangē 'a e lahi 'o e letieisoni 'i he faka'atá ko e lahi 'o e letieisoni 'oku hoko lolotonga ha puna vakapuna lōloa. 'Oku pehē 'oku malu pē 'a e lahi 'o e letieisoni ko'eni' 'o tatau ai pē kapau 'oku lahi ho'o ngaahi faka'atá.

Kapau te ke lava 'o feitama, 'oku mahu'inga ke 'ai ke 'ilo 'e he toketaá kimu'a 'i he faka'atá. 'E alea'i 'e he toketaá mo koe kapau 'oku totonu ke tatali 'a e faka'atá kae 'oua kuo 'osi 'a e fā'elē. Kapau 'oku ke fiema'u ha faka'ata lolotonga ho'o feitamá, te mau kole atu ke ke tui ha 'ēpani lead makehe ke malu'i ho'o pēpeé.

'E lava 'e he ngaahi fa'ē 'oku nau fakahuhú 'o fafanga lelei 'enau pēpeé 'o 'ikai ha fakatu'utāmaki ki he hu'akaú pe pēpeé.

Ko e hā e me'a 'oku hoko 'i he taimi 'oku faka'ata fatafata ai aú?

'E fai 'e ha tokotaha fai faka'ata ho faka'atá. 'E ala kole atu 'e he tokotaha fai faka'atá ke ke to'o 'a e ngaahi me'a-teuteu (jewellery) pe fetongi ki ha kofu ki ha taha mahaki kimu'a pea nau toki fai e faka'atá. Kapau 'oku ke fiema'u ha tokotaha tokoni 'i he loki', kātaki 'o kole ki he tokotaha fai-faka'atá.

'Oku lau sekoni pē ke fai e faka'atá. Lolotonga hono fai e faka'atá, 'e kole atu ke ke mānava lahi pea ta'ofi ma'u.

Kapau 'oku fai e sio kia koé 'i ha kiliniki TB pe ko ha kiliniki ki he fatafatá, 'ai ke nau 'ilo'i 'a e taimi mo e feitu'u na'e fai ai ho faka'ata fatafata faka'osi'.

'E 'ave 'a e 'ata faka'atá ki ho'o toketaá. 'E fakafehoanaki 'e he toketaá 'a e la'i 'atá ki ho ngaahi faka'ata fatafata kimu'á ke fakasio ha ngaahi liliu 'i ho ma'ama'á. 'E ki'i ala fuoloa 'eni. 'E fetu'utaki atu ho'o kiliniki' kapau 'oku 'i ai ha ngaahi liliu 'i ho ma'ama'á pea kapau 'oku fiema'u ke ke toe sio ki ho'o toketaá.

Ko e hā e fuoloa hono fiema'u ke u sivi faka'ata fatafatá?

Ko e tokolahi taha 'o e kakai' 'oku nau faka'ata fatafata 'i he māhina 'e 6-12 kotoa pē. Kapau leva 'oku 'ikai ke 'i ai ha ngaahi liliu ki ho faka'atá 'i ha ta'u 'e 2-3, 'e ala pehē 'e ho'o toketaá 'oku 'ikai ke toe fiema'u koe ia ke fai ho sivi faka'ata fatafatá. Kapau 'oku 'i ai ha'o ngaahi fehu'i pe me'a 'oku ke hoha'a ki ai, kātaki 'o alea'i ia mo ho'o toketaá.

Fakamatala lahiange

Ki ha fakamatala lahiange ki he TB, 'alu ki he health.nsw.gov.au/tb

Ke ma'u ha tokoni ta'etotongi 'i ho'o lea fakafonuá, telefoni ki he Ngāue Fakatonulea mo Liliuleá (TIS) 'i he 131 450.